

Nuorisotutkimusseuran lausunto sisäisen turvallisuuden selonteosta

Eduskunnan sivistysvaliokunta, 21.9.2021

Työryhmä: Akatemiatutkija Lotta Haikkola, erikoistutkija Antti Kivijärvi,
tutkimuspäällikkö Tuuli Pitkänen ja tutkimusjohtaja Sinikka Aapola-Kari

Yleisiä huomioita: myönteistä

- Laaja turvallisuuskäsitys ja ennaltaehkäisyn ensisijaisuus -> siirtymä korjaavuudesta ennaltaehkäisyyn
- Yhdenvertaisuuden, hyvien ja saavutettavien peruspalvelujen ja hyvinvoivan väestön merkityksen korostaminen
- Arjen turvallisuuden korostaminen
- Korostetaan, että turvallisuus kuuluu kaikille

Yleisiä huomioita: kehitettävää:

- Syrjäytymisen käsite on selonteossa keskeinen, mutta sen erittely on puutteellista; kehäpäätelmän riski
- > syrjäytymistä määritetään ja selitetään samoilla tekijöillä (työttömyys, köyhyys, matala koulutus)
- Selvitys on kirjoitettu pitkälti valtaväestön näkökulmasta, mutta arjen turvallisuutta olisi syytä tarkastella systemaattisesti myös vähemmistönäkökulmista niin riskien kuin ratkaisujenkin osalta; eri väestöryhmien kokemukset arjen turvallisuudesta eriytyvät
- Lisäresurssivaatimukset kohdistuvat enemmän korjaaville kuin ennaltaehkäiseville tahoille, vaikka ennaltaehkäisy on selonteon keskiössä; olisi tärkeää tunnistaa ja konkretisoida myös ennaltaehkäisevien toimien lisäresursointi

Yksityiskohtaisempia huomioita

- koronaviruspandemian vaikutukset ennestään heikosti pärjääviin
- maahanmuuttoon liittyvät määritelmät ja toimet
- vähemmistönäkökulmien lisääminen
- nuorten rikollisuus kasautuu pienelle ryhmälle
- väestön polarisaatiokehitykseen syytä puuttua
- sukupuolittuneen väkivallan ja häirinnän nollatoleranssi
- ääriajattelusta ei tiedetä riittävästi
- poliisin koulutuksen lisääminen vähemmistöjen kohtaamisessa
- informaatioteknologian rooli

Koronaviruspandemian vaikutukset

-lisää tutkimustietoa tarvitaan, mutta viesti kentältä on, että monista ongelmista kärsivät ja paljon erilaisia palveluja tarvitsevat ihmiset ovat joutuneet entistä heikompaan asemaan pandemian aikana

-> he tarvitsisivat eniten kasvokkaisia palveluja ja pitkäjänteistä ohjausta, mutta näitä ei ole juuri ollut tarjolla

-> riittävä satsaus korjaaviin toimiin heti pandemian helpottaessa

Lasten ja nuorten hyvinvointi on heikentynyt pandemian aikana, myös heidän keskuudessaan ne ryhmät jotka ovat olleet jo aiemmin haavoittuvassa asemassa, ovat kärsineet eniten

-vahvistettava nuoria kohtaavia palveluja, saatava palvelupolut toimimaan; tällä hetkellä mielenterveys- ja päihdeongelmien kanssa painiskelevat eivät saa nopeasti tarvitsemaansa tukea vaan joutuvat odottamaan pitkiä aikoja, jolloin ongelmat pääsevät pahenemaan

-nuorisotyön merkitys kuitenkin tunnistetaan mikä on myönteistä

Maahanmuuttokysymykset

-Selvityksessä käytetään käsitettä ”laiton maahantulo” sitä problematisoimatta (luku 3.4). Termi on kuitenkin poliittinen, ei juridinen. Valtaosalla maailman ihmisistä ei ole pääsyä Suomeen tai Eurooppaan virallisia reittejä pitkin.

-Usein pyritään erottelemaan tiukasti humanitaarinen ja muu maahanmuutto (esim. s. 12). Joskus tämä lienee perusteltua mutta ei aina yksiselitteistä. Luokitusten rajat ovat riippuvaisia kulloisestakin näkökulmasta. Ihmisten tilanteet ovat todella vaihtelevia.

-> Perheperustaiseksi määritelty maahanmuutto saattaa käytännössä sisältää ihmisiä, joiden muuttoliikettä voisi yhtä hyvin tulkita humanitaarisena. Sama koskee joitakin opiskeluperustaisella oleskeluluvalla muuttavia. Yhtä selvää on, että moni humanitaarisen maahanmuuton kategoriaan sijoitettu yksilö voidaan perustellusti nähdä yhtä lailla opiskelijoina ja työntekijöinä. Ajoittain karkeat poliittis-hallinnolliset luokitukset legitimoivat myös syrjivää kohtelua.

Maahanmuuttokysymykset jatkuu

Luvussa 4.2.4. puhutaan ”laajamittaisen maahantulon” muodostamasta uhasta. On epäselvää, mitkä ovat käytännössä niitä ”lieveilmiöitä”, jotka uhan muodostaisivat.

-Esimerkkejä voinee etsiä vuosien 2015-16 tilanteesta. Tämänkaltaisen laajamittainen maahantulo ei välttämättä muodosta laajamittaista uhkaa – tai ainakaan nämä uhat eivät toteutuneet, ellei lasketa mukaan viranomaisjärjestelmän kuormitusta, joitakin väkivaltaisia vastaanottokeskuksiin kohdistuneita iskuja ja verrattain suurta joukkoa pitkittyneessä odotustilassa eläviä ihmisiä.

Vähemmistönäkökulmien tarkastelua lisättävä

Turvattomuuden kokemukset ja konkreettiset uhat kohdistuvat verrattain usein erilaisiin vähemmistöihin. Tämä myös todetaan kohdassa 3.1.1 ja lisäksi on lyhyt maininta alaluvussa 3.3.11 liittyen viharikoksiin ja syrjintään.

Arjen turvallisuutta olisi kuitenkin syytä tarkastella systemaattisesti vähemmistönäkökulmista, jolloin valtaväestölle turvalliset tilat ja arjen paikat saattavat näyttäytyä turvattomina ja valtaväestön turvattomaksi kokemat paikat turvallisina.

Tällöin esimerkiksi etnis-alueellinen segregaatio ei itsessään ole aina vain huono asia, vaan voi lisätä etnisiin vähemmistöihin kuuluvien turvallisuuden kokemusta.

Globaalisti on esimerkkejä siitä, että monet alueet, joissa kulloinenkin valtaväestö on jäänyt vähemmistöön, saattavat kukoistaa niin kulttuurisesti kuin taloudellisestikin. Myös pääkaupunkiseudulla alkaa olla tästä varhaisia esimerkkejä esimerkiksi Puotinharjun ja Kontulan osalta. Toki jo länsinaapurista löytyy varoittavia esimerkkejä alueellisen segregaation kääntymisestä turvallisuutta vaarantavaksi kehitykseksi, jos jollain alueella osattomuus ja huonovointisuus pääsee kumuloitumaan.

Nuoret rikoksenteekijät – varhaisen tuen merkitys

Toistuva ja vakava rikollisuus kasaantuu pienelle joukolle lapsia ja nuoria. Lapset ja nuoret, jotka tekevät paljon rikoksia, ovat usein myös itse rikoksen uhreja. Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu rikollisuus, traumat ja kaltoinkohtelu, kuten perheväkivalta tai kiusaaminen, kohottavat riskiä rikosten tekemiselle ja uhriksi joutumiselle myös aikuisiässä.

-> Satsaukset perheiden tukemiseen ja lastensuojeluun sekä koulujen oppilashuoltoon ovat keskeisiä lasten ja nuorten ongelmien tunnistamisessa ja pahoinvoinnin ehkäisemisessä

-> lastensuojelusta ei kuitenkaan puhuta selonteossa mitään, sen riittävä resursointi on keskeistä varhaisen tunnistamisen kannalta

-myös kulttuuriset erot on syytä huomioida; esimerkiksi osa maahanmuuttajataustaisista vanhemmista ei luota viranomaisiin aiempien kokemusten vuoksi, ja avun hakeminen ja vastaanottaminen voi olla haasteellista

-> myös Oikeusministeriön nuorten rikoksiin puuttumisen toimintamallin edistymistä on syytä seurata edelleen

Lasten ja nuorten tukeminen ja kuuleminen kasvuympäristöissään

Lapset ja nuoret ovat riippuvaisia oman perheen ja muiden lähiyhteisöjen tilanteesta ja niiden hyvin/pahoinvointi vaikuttaa merkittävästi lasten ja nuorten tilanteeseen

-> perheiden, koulujen ja naapurustojen tukeminen on merkittävä keino lasten ja nuorten tilanteen kohentamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi

-> palveluverkostoa tulee vahvistaa ja varhaista tunnistamista kehittää; myös digitaalisten kanavien hyödyntäminen

-> lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen ja kuuleminen erilaisissa yhteisöissä

-lapsivaikutusten huomioiminen kaikessa päätöksenteossa; esimerkiksi koronarajoituksia määriteltäessä sitä ei tehty järjestelmällisesti, ja toimien kielteiset vaikutukset ovat olleet todella merkittäviä

Polarisaation ja ylisukupolvisen syrjäytymisen ongelma

-Syrjäytyminen ja moniongelmaisuus nostetaan esiin uhkana sisäiselle turvallisuudelle; kuitenkin syrjäytymisen määrittely on epämääräistä. Todetaan että sosiaalisesti pahoinvoivien ihmisten aseman parantaminen tukee turvallisuuden parantamista; erityisesti ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisy mainitaan

-> tämän konkretisointi; syrjäytymiskäsitteen epämääräisyys haittaa tilannekuvan rakentumista ja toimenpiteiden suunnittelua.

-> Olisi parempi eritellä huono-osaisuuteen liittyviä tekijöitä kuten koulupudokkuutta, köyhyyttä ja sosiaalista ulkopuolisuutta ja niihin liittyviä toimia kuin puhua yleisesti 'syrjäytymisestä'.

4.1.4. polarisaatiosta puhutaan ikään kuin kulttuurisena ja diskursiivisena ilmiönä; kuitenkin se olisi syytä nähdä ennen kaikkea tulonjakoon liittyvän politiikan näkökulmasta eli varallisuuden epätasaisesta jakautumisesta ja paljolti näistä johtuvista eroista eri ihmisryhmien tulevaisuushorisonttien välillä'

Sukupuolittunut väkivalta ja häirintä

Naisiin kohdistuvan väkivallan yleisyys Suomessa on asia, jota kansainvälisissäkin arvioissa pidetään merkittävänä ongelmana. 23 Suomalaisista naisista lähes puolet on kokenut jonkinlaista fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa 15 vuotta täytettyään. Hyvinkin nuoret tytöt ja naiset joutuvat kohtaamaan arjen ympäristöissään ahdistelua ja häirintää, usein aikuisten miesten taholta. Heidän kokemuksiaan ei aina oteta vakavasti. Myös lähisuhdeväkivaltaa esiintyy jo nuorten seurustelusuhteissa. Myös pojat kohtaavat seksuaalista ahdistelua.

- > tarvitaan matalan kynnyksen tukipalveluja uhreille
- > koulujen oppilashuoltoon ja nuorisotyöhön koulutusta seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun tematiikasta, erilaisiin ympäristöihin häirinnänvastaisia tukihenkilöitä ja turvallisia tiloja;
- > yleinen asennemuutos, valistuksen lisääminen ja rajoja ei-toivottavalle käytökselle mm. nettiympäristöissä ja tapahtumissa; nollatoleranssi ahdistelulle ja häirinnälle

Ääriajattelun ilmenemisestä tarvitaan selkeitä määritelmiä ja lisää tietoa

Ääriliikehdintä, ekstremismi ja radikalismi nykymitassaan ovat Suomessa varsin uusia ilmiötä ja huolenaiheita

-> niihin liittyvästä keskustelusta puuttuu vakiintuneita määritelmiä, selkeitä käsitteitä ja rajoituksia

-> ääriajattelun esiintymistä ei ole riittävästi kartoitettu, tarvitaan lisää tutkimustietoa

-nuorten radikalisoitumisen vastaisia toimia ollaan Suomessa kehittämässä eri tahoilla

-> olisi syytä tarkastella näitä toimia kokonaisuutena ja tunnistaa mahdollisia aukkoja kohteissa ja toimintatavoissa sekä toisaalta levittää hyviä toimintatapoja valtakunnallisesti

-> myös kansainvälisen tietämyksen ja toimintamallien tarkastelu ja soveltaminen olisi tärkeää

Luottamus poliisiin – koulutuksen tarve

Luku 5.4.6: On tärkeää, että poliisiin luotetaan ja että poliisille kertyy myönteisiä kohtaamisia esimerkiksi nuorten ikäluokkien kanssa. Luvusta välittyy kuva, että poliisin valmiudet kohdata eri taustoista tulevia nuoria (tai vanhempiaakin ihmisiä) ovat hyvät. Osin näin voi olla, mutta on myös tutkimusnäyttöä erityisesti romanien ja joidenkin muiden näkyvien vähemmistöjen osalta, että näin ei aina ole.

-> Tästä syystä myös poliisin valmiuksia tällaisiin kohtaamisiin tulisi lisätä koulutuksen kautta.

Informaatioteknologian rooli

Ajoittain teknologian käyttöönoton nähdään kuormittavan turvallisuudesta vastaavia viranomaisia ja nostavan kustannuksia. Toisaalta joissain kohden teknologian esitetään lisäävän turvallisuutta ja madaltavan kynnyistä esimerkiksi ottaa yhteyttä viranomaisiin.

-> Nämä kaikki saattavat ja varmaan ovatkin totta yhtä aikaa mutta voi olla, että joissain kohden teknologian merkitys tulee ylikorostetuksi.

Esimerkiksi hätäkeskuspuhelujen lisääntymistä selittää todennäköisesti enemmän väestön ikääntyminen ja ensihoidon kasvava tarve kuin teknologian kehittyminen.

Nuorisotutkimusseura

Tieteellinen seura, joka toteuttaa tutkimustoimintaa Nuorisotutkimusverkoston kautta. Monitieteistä nuorisotutkimusta. Teemme yhteistyötä niin akateemisten, yhteiskunnallisten kuin käytännön tahojen kanssa. Akateemisesti korkeatasoista tietoa, jota voidaan hyödyntää myös nuorisopoliittisessa päätöksenteossa ja nuorisoalan toiminnassa. Pitkä yhteistyö OKM:n nuorisovastuualueen kanssa; yleisavustus, lisäksi paljon ulkopuolista tutkimusrahoitusta; runsaasti hankkeita.

Vuosittain Nuorisobarometri-raportti, joka toinen vuosi Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus ja Nuorten elinolot –raportti.

Parhaillaan toteutamme nuorten arkea ja palvelukokemuksia koronatilanteessa kartoittavaa seurantatiedonkeruuta OKM:n erityisavustuksella.

Kaudella 2020-23 NTS on mukana tiedontuotannollisessa roolissa kahdessa nuorisoalan osaamiskeskuksessa, Kunnallista nuorisotyötä kehittävässä Kanuunassa ja koulunuorisotyötä kehittävässä Nuoskassa.

www.nuorisotutkimusseura.fi